

PREVENCIA A NÁPRAVA ENVIRONMENTÁLNYCH ŠKÔD - LEGISLATÍVNY RÁMEC V EÚ

Medzinárodná konferencia
Znečistené územia Štrbské Pleso 2014

Henrieta Čajková

odbor environmentálnych rizík
a biologickej bezpečnosti

MŽP SR

0905 669 515

henrieta.cajkova@enviro.gov.sk

<http://ec.europa.eu/environment/liability/index.htm>

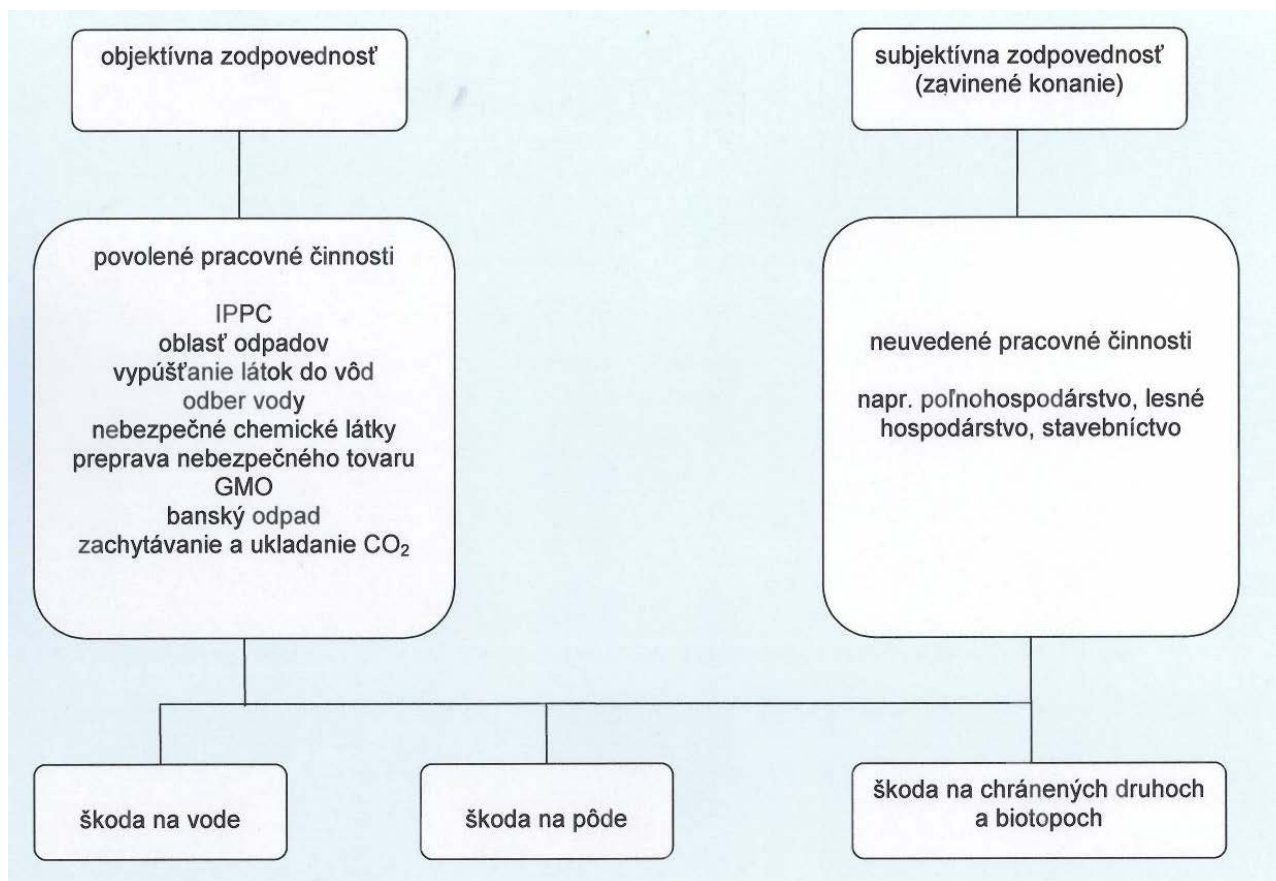
Spoločný rámec v EÚ

- 30. apríl 2004 - smernica 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd (ELD)
- cieľ
 - odstraňovanie škôd takým spôsobom, aby sa poškodené ŽP vrátilo do stavu, v akom by bolo, keby ku škode nedošlo,
 - zabezpečenie informovanosti a vytváranie stimulov pre investície do preventívnych opatrení a lepších environmentálnych postupov,
 - posúdenie environmentálnych rizík a ich znižovanie
- základná zásada/princíp - „ZNEČISŤOVATEĽ PLATÍ“

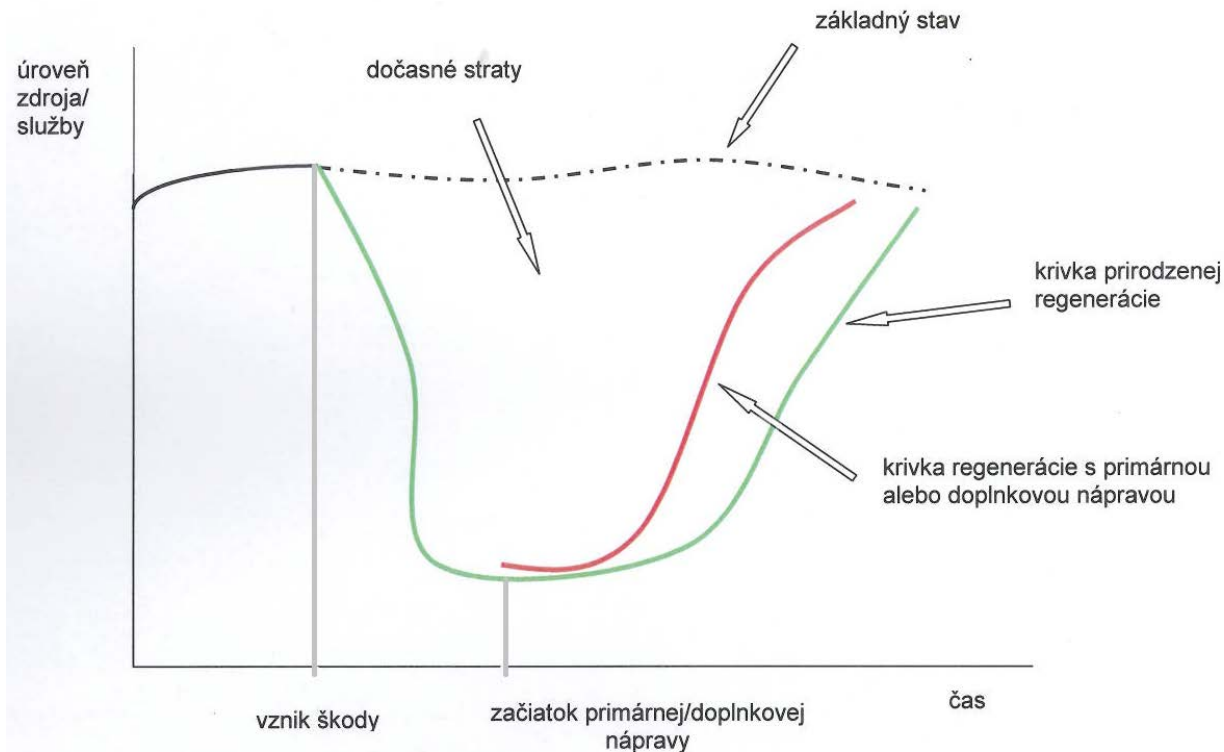
Pôsobnosť ELD

- závažné škody na
 - chránených druhoch a biotopoch /NATURA 2000
 - vode / rámcová smernica o vode
 - pôde / škody so značným rizikom pre zdravie ľudí
- škody spôsobené prevádzkovateľmi pracovných činností
príčinná súvislosť /prevádzkovateľ - pracovná činnosť - škoda
- nie škody spôsobené verejnosťou alebo jednotlivcami
- nie škody na zdraví, majetku, hospodárske straty
- nie znečistenie difúzneho charakteru
- nie znečistenie morí, kontaminácia GMO, nukleárne škody
- nie škody spôsobené vojnou, živelnou pohromou
- ďalšie výnimky zo zodpovednosti - „state of the art“, „permit defence“, škody spôsobené tretou stranou alebo následkom nariadenia orgánom

Druhy environmentálnej zodpovednosti

Náprava poškodených prírodných zdrojov a ich služieb

Príklady možných škôd

- **druhy a biotopy**
 - ✓ priame odstránenie alebo zničenie
 - ✓ fyzické poškodenie, chemické znečistenie alebo závažné narušenie (hluk, vibrácie)
 - ✓ vedomé zabíjanie chránených druhov (nezákonný lov vtákov)
- **vody**
 - ✓ odber vody so zmenou kvantitatívneho stavu útvaru
 - ✓ prehradzovanie povrchových vôd so zmenami v ekologickom potenciáli
 - ✓ úniky chemických látok, ropy, odpadu so zmenami chemického stavu vôd
- **pôdy**
 - ✓ náhodné uvoľnenie chemických látok, ich prienik do pôdy a podzemných vôd,
 - ✓ zámerná, nepovolená likvidácia odpadu na zem alebo do zeme, ktorej dôsledkom je vznik plynov a ich šírenie do susedných objektov,

Príklady nápravných opatrení

- **primárna náprava** - okamžité, strednodobé a dlhodobé opatrenia
 - ✓ vyčistenie, vytvorenie bariér na zastavenie ďalšieho šírenia škody, obnovenie poškodeného miesta a jeho opätovné osídlenie pôvodnými druhmi, zavedenie druhov ako napr. zložiek potravinového reťazca, obnovenie prístupu k rekreačným službám a pod.
- **doplňková a kompenzačná náprava**
 - ✓ obnova fungujúceho biotopu v oblastiach jeho historického rozsahu ako napr. obnovenie mokradí vo vysušenej poľnohospodárskej pôde,
 - ✓ zvyšovanie úspešnej reprodukcie druhov (napr. ochrana vtáčích hniezd), zvyšovanie prirodzeného stavu biotopov prostredníctvom odstránenia invazívnych druhov
 - ✓ ochrana pred stratou biotopu,
 - ✓ vyčistenie opustenej lokality, ktorá bola kontaminovaná prevádzkovateľom, ktorý už ukončil prevádzku
- **škody na pôde** - odstránenie rizika na zdravie ľudí - nevyžaduje sa doplňková ani kompenzačná náprava

Transpozícia a implementácia

- ❑ povinnosť transpozície ELD - 30. apríl 2007
- ❑ termín transpozície splnili len 4 ČŠ
- ❑ Európsky súdny dvor odsúdil 7 členských krajín za porušenie povinností
- ❑ posledná transpozícia ukončená až v roku 2010

- ❑ 12. október 2010 - Správa EK o implementácii ELD
- ❑ 30. apríl 2013 - Správy ČŠ predložené EK

Transpozícia ELD - problémy

- existujúce právne rámce - zahrnutie ELD do existujúcich rámcov
- náročné technické požiadavky - rozdielne druhy nápravy, ekonomické oceňovanie škôd, „závažnosť“
- rámcový charakter ELD
- značná flexibilita ponechaná na ČŠ - značné rozdiely medzi jednotlivými ČŠ
 - ✓ rozšírenie pôsobnosti smernice - EŠ na druhoch a biotopoch, definícia prevádzkovateľa, rozšírenie pracovných činností, systém spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti, výnimky - ochrana na základe povolenia, ochrana na základe aktuálneho stavu vývoja, finančné krytie zodpovednosti

Implementácia ELD- prehľad EŠ

- rok 2010 - 16 prípadov EŠ podľa ELD
- začiatok roka 2014 - 1388 prípadov EŠ/ Maďarsko a Poľsko po 500, v takmer polovici ČŠ vrátane SR neboli zaznamenané
- pôda - 52%, voda - 28%, chránené druhy a biotopy - 20%
- najrizikovejšie pracovné činnosti - príloha III/chemické látky, zavinené konania mimo prílohy III, IPPC, odber vody,
- dĺžka nápravnej činnosti - 1-3 roky
- priemerné náklady na nápravnú činnosť - 3000 až 2,5 mil EUR (bez započítania najväčšej EŠ - 65,5 mil EUR)

Implementácia ELD- problémy

- EK dala vypracovať niekoľko štúdií - smernica vykazuje vážne nedostatky, ktoré bránia jej efektívnemu uplatňovaniu v praxi
- zdá sa, že ČŠ, ktoré transponovali ELD začlenením do existujúcich systémov implementáciu zvládajú lepšie
- nejednotná interpretácia ELD v dôsledku nejednoznačnosti niektorých ustanovení
- absencia kritérií závažnosti - v ČŠ sa chápu rôzne
- nesprávne prepojenie vzťahov medzi ELD a smernicou o biotopoch - nie je jasné, ktorý režim sa má použiť,
- škoda na vode - kritériá vôbec nie sú harmonizované,
- škoda na pôde - väčšinou sa to rieši podľa ELD (okrem Poľska)
- v rámci ELD by sa mali riešiť iba závažné prípady spôsobené pracovnou činnosťou a nie všetky prípady,
- osobitné problémy - príčinná súvislosť - rozdielne prístupy v ČŠ

Odporúčania na zlepšenie

- harmonizácia závažnosti škody
- koordinovaná implementácia procedúr podľa ELD a HD
- objasnenie príčinnej súvislosti
- špecifikácia preventívnych a nápravných opatrení,
- rozšírenie objektívnej zodpovednosti na všetky činnosti - poľnohospodárstvo, plynovody a potrubia, banská činnosť,
- rozšírenie definície škody - všeobecné odkazy na ŽP, pôdu, zdravie ľudí,
- zvážiť revíziu kategorizácie škody a zahrnúť aj ovzdušie,
- rozšírenie definície BH EŠ a stanovenie kritérií,
- kritika výnimiek - systém je nejednotný,
- dohovory - nejasnosti, dohovory sú o kompenzácii a nie o náprave

Ďalšie smerovanie

- EK predloží v roku 2014 správu o uplatňovaní a účinnosti ELD s príslušnými návrhmi na zmeny a doplnenia (termín 30. apríl 2014 nestihnú)
- správa musí obsahovať preskúmanie
 - ✓ uplatňovania čl. 4 a 8/výnimky,
 - ✓ uplatňovania na škody spôsobené *GMO*,
 - ✓ uplatňovania vo vzťahu k chráneným druhom a biotopom, možnosť rozšírenia pôsobnosti ELD
 - ✓ uplatňovania vo vzťahu k vode a pôde,
- predpoklad otvorenia ELD - 2015-2016

ĎAKUJEM ZA
POZORNOST.

